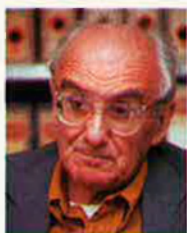

Què n'hem fet, del català?

Aquesta opinió sobre l'estat de la llengua enceta una sèrie de reflexions diverses que el científic vinarossenc Alfred Giner Sorolla publicarà a EL TEMPS. La setmana que ve els oferirem un article sobre 'El segle dels Estats Units' i la següent un tercer sobre 'L'amenaça del bioterrorisme'.

La defensa de la nostra llengua constitueix una de les tasques culturals més urgents dels temps presents. En una conversa amb Joan Fuster, fa uns quants anys, a Sueca, vàrem tractar de la degeneració de la llengua. Em va manifestar que al País Valencià, si s'aconseguia mitjançant l'ensenyament a les escoles i els mitjans de comunicació de substituir, simplement, unes quantes paraules castellanes emprades pels valencians per les equivalents catalanes, tindríem ací una llengua literària correcta i acceptable. Així Fuster m'esmentava, entre més casos, els de l'ubic *hasta luego* ("fins ara"), l'impresentable *entonces* ("aleshores, llavors"), el freqüent *què tal* ("com va això, salut"), i no ens deixem els embaixadors *muy bien* ("molt bé"), *de acuerdo* i *vale* ("d'acord", "entesos"), *adios* ("adéu"), *bueno*, ("bé"), *ojalá* ("tant de bèn"), etc.

En un altre context, Fuster advertia que inapropiades que eren expressions usades freqüentment per individus pedants, com ara: "la meua filosofia", com si fossin Aristòtils o Kants, en lloc de dir simplement, amb una mica de modèstia i propietat: "el meu parer", "la meua opinió", "el meu punt de vista", etc. Igualment, d'una forma ben petulant, hi ha qui diu: "la filosofia de la nostra empresa" o "la filosofia del nostre partit polític", etc., quan senzillament caldria dir: "tàctica", "estratègia", "programa", etc. A més de "filosofia", hi ha un terme que s'infiltra en l'ús dels autors esnobs, el mot nord-americà *chemistry*, "química", per comptes de "relació", "atracció mútua", "simpatia".

D'una altra banda, fa uns pocs anys al diari *Avui* aparegué un article titulat "Què n'hem fet del *vós*?" S'hi comentava que aquesta expressió tan formosament catalana d'adreçar-nos a una

altra persona s'havia substituït en el llenguatge corrent pel castellanitzant i genèric "vostè". El període de durant la guerra "incivil" i de després, amb tant de *camarada* i *compañero*, va fer un pas més en detriment del "vós" i en favor del "tu". Per a més "inri", ens empastifen ara, sobretot el jovent, amb el *tío* com a norma de salutació i d'adreça, més aviat despectiva, que els converteix, a tots, en nebots nostres... Ben curt va fer l'autor de l'article que només tractava de la desaparició de l'expressió "vós" del llenguatge usual. La llista de paraules i expressions en creixent desús seria ben extensa; cal només esmentar-ne unes quantes: "oi", "raí", "doncs", "res", "adéu-siau", "barra", "Déu vos guard", "com va això?", desplaçades per les equivalents invasores castellanes: *no, tranquilo, pues, nada, adios, morro, que tal...*

Una altra qüestió relacionada amb l'empobriment de la llengua catalana és una lamentable limitació del vocabulari, tant en la premsa, com en l'oradòria, la literatura, la ràdio i la televisió. S'hi destaca sobretot la paraula "important". Tant que fins i tot havia considerat la conveniència d'encapçalar aquest article així: "Tot és molt i-m-p-o-r-t-a-a-n-t", per recalcar l'èmfasi que rep aquest mot omnímode i d'ús indiscriminat, tant en el discurs corrent com en tots els mitjans de comunicació. Ben sovint, especialment en boca de polítics, se'n fa tal abús, d'aquesta paraula, que hom comença a sospitar si allò que diuen o escriuen no ho és gaire o gens, "important", si la "importància" no li ve de l'ús insistent d'aquest adjectiu...

No solament es nota l'empobriment o el mal ús del llenguatge en els aspectes esmentats. Hi ha també expressions ben xocants, com quan algú diu repetidament: "jo, personalment, penso,

*"La llengua és
la llar de l'èsser
i els poetes
els seus
guardians';
així ho va
expressar
Heidegger."*

opino... Com si hi hagués una altra forma de pensar o d'opinar. Més barbaritats s'observen en els pedants i ostentosos "utilitzar" i "utilització", quan ens podem expressar molt bé, senzillament, amb "emprar", "usar" i "ús". I podríem continuar la llista d'hipèrboles com aquesta que alguns fan servir per donar-se "importància", potser creient, equivocadament, que això és un enriquiment del llenguatge.

Hom només pot estar d'acord amb el doctor Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans, pel seu article: "Ens avergonyim quan parlem malament?", publicat recentment a l'*Avui*, quan manifesta que la gran majoria de catalana no se n'avergonyeixen. Jo diria, a més, que els qui sí que se n'avergonyeixen són l'excepció; he observat que, quan repto alguna persona de la meua coneixença perquè fa servir una expressió castellanitzada, se sent ofesa i em pren com un pedant o, pitjor encara, ho considera una intrusió en la seva lliure expressió lingüística.

La llengua és "la llar de l'ésser i els poetes els seus guardians"; així ho va expressar Heideg-

ger, i és "com les fulles dels arbres que cauen cada autumne" —es diu a l'*Odissea*— i que es renoven cada any. Els poetes i filòlegs catalans s'han d'esforçar per trobar en la saba del tronc lingüístic autòcton vocables novells que reflecteixin el *Zeitgeist*, l'esperit del temps, evitant adaptacions inadequades.

Finalment, he observat una lamentable degradació en la pronúncia del català, des dels anys 50, en una gran part de la població, a conseqüència de la castellanització. Així en vocals, per exemple, l'*a* de "dia", que sona com una *a* castellana; l'*o* oberta de "cosa" i l'*e* oberta de "terra"... En consonants trobem, entre més exemples, la *s* sonora de "posar", que sovint sona sorda, com és el cas en castellà; la *b* de mots com "doble", que no es reduplica, sinó que es pronuncia simple, a la castellana...

Què es pot fer davant de tanta erosió lingüística? És d'esperar que els esforços de valencians i catalans que no senten vergonya, sinó orgull, de parlar correctament la pròpia llengua prevaldran per damunt i en contra de tantes mancances.

La premsa, la ràdio i la televisió empren un llenguatge molt limitat. La conseqüència és un empobriment de la llengua catalana.